

сектору входять спеціальні фінансово-кредитні інститути (ФКІ). У країнах із розвиненими ринковими відносинами небанківськими ФКІ є пенсійні фонди, страхові, лізингові, інвестиційні, фінансові компанії [5, с. 65]. В Україні до небанківських кредитних установ належать також кредитні спілки та ломбарди. Сутність і функції монетарного сектору визначають його роль в економіці. Під роллю монетарного сектору розуміють його призначення, місію, те, заради чого він виникає, існує та розвивається. В економічній науці й досі тривають дискусії щодо визначення функцій та цілей монетарного сектору.

Важливість монетарного сектору в економічному розвитку не заперечували ані прихильники вільного ринку, ані прихильники економічного дирижизму. У процесі еволюції ринкової системи структура монетарного сектору значно ускладнилася. Однак сутність процесу, який реалізується на цьому ринку, залишається незмінним – створення найбільш сприятливих умов для економічного зростання реального сектору економіки.

На нашу думку, ключовою функцією монетарного сектору є його здатність впливати на кількість грошей в обігу відповідно до потреб реальної економіки. Так, наприклад, кожен комерційний банк емітує платіжні засоби. Однак у межах усього монетарного сектору ця здатність стає істотною та масштабнішою. Окрім цього, економічна роль монетарного сектору полягає також в його здатності об'єднувати дрібні капітали в інтересах усього суспільного відтворення [8].

Функціональна роль монетарного сектору в ринковій економіці полягає в перерозподілі грошових ресурсів із секторів, де існує їх надлишок, у перспективні галузі національної економіки, які характеризуються значним ринковим потенціалом і потребують додаткового фінансування.

Будучи фінансовими посередниками, взаємодіючи з контрагентами і пронизуючи всі сфери господарської діяльності, інститути монетарного сектору виконують важливі функції не тільки для економічних суб'єктів, але і для всього суспільства. Тому вони перестають бути просто фінансовими або розрахунковими інститутами, перетворюючись у соціально-економічні інститути, які відіграють велику роль у розвитку країни.

Варто зазначити, що подальшого дослідження потребують питання вибору показників, які характеризують ефективність функціонування монетарного сектору. Зокрема, на сьогодні практично відсутні будь-які узагальнені індикатори, які могли б свідчити про дієвість монетарного сектору. Окрім цього, недостатньо досліджено механізми впливу окремих суб'єктів монетарного сектору на економічний розвиток країни. Ці й багато подібних питань залишаються сферою подальших наукових досліджень.

Література

1. The HarperCollins Dictionary of Economics / C. Pass, B. Lowes, L. Davies, S.J. Kronish. – Great Britain, 1991.
2. Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник. – Вид. 3-тє, [перероб. та доп.] / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 623 с.
3. Грудзевич У.Я. Регіональні особливості формування та розвитку інфраструктури фінансового ринку України : монографія / У.Я. Грудзевич. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2004. – 182 с.

4. Електронний он-лайн словник "Словopedia". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.slovopedia.org.ua>.
5. Іванов В.М. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : курс лекцій / В.М. Іванов, І.Я. Софіщенко. – К. : Вид-во МАУП, 2001. – 232 с.
6. Круш П.В. Макроекономіка : навч. посібн. / П.В. Круш, С.О. Тульчинська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 400 с.
7. Офіційний сайт Центрального банку Шрі-Ланки. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.cbsl.gov.lk/htm/english/08_stat/s_5.html
8. Смагін В. Вплив фінансового ринку на процес відтворення в реальному секторі економіки / В. Смагін // Вісник КНТЕУ : зб. наук.-техн. праць. – 2009. – № 1. – С. 5-12.
9. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – Изд. 2-е, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
10. Хейнсворт Р. Переход от банковского сектора к банковской системе: условия достаточные и условия необходимые / Р. Хейнсворт // Деньги и кредит. – 2003. – № 6. – С. 19-24.

Солтыс О.И. Подходы к определению монетарного сектора

Проанализированы основные подходы к определению монетарного сектора и его роли в экономике страны. Установлено, что в последующем исследовании нуждаются вопросы выбора показателей, которые характеризуют эффективность функционирования монетарного сектора. В частности, практически отсутствуют любые обобщенные индикаторы, которые могли бы свидетельствовать о действенности монетарного сектора. Кроме этого, недостаточно исследовано механизмы влияния отдельных субъектов монетарного сектора на экономическое развитие страны.

Ключевые слова: монетарный сектор, финансовый сектор, специальные финансово-кредитные институты, банки, реальный сектор экономики.

Soltys O.I. Approaches to definition of monetary sector

The main approaches to definition of monetary sector and its role in the economy are analyzed. It is set that the questions of choice of indexes which characterize efficiency of functioning monetary sector need in subsequent research. In particular, practically it is not enough any generalized indicators which would testify monetary sector to effectiveness. Except for it, not enough investigational mechanisms of influence of separate subjects monetary sector on economic development of country.

Keywords: monetary sector, financial sector, special financial and credit institutions, bank, real sector of the economy.

УДК 336.7 Аспір. Я.А. Танчак¹ – Львівська державна фінансова академія

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Досліджено та оцінено діяльність учасників ринку фінансових інвестицій в Карпатському регіоні України. Визначено основні напрями підвищення ефективності їхньої роботи на ринку цінних паперів. Встановлено, що з метою покращення ефективності роботи учасників фондового ринку варто вдосконалити систему розкриття інформації на фондовому ринку на основі вільного та оперативного доступу інвесторів до інформаційних даних про професійних учасників фондового ринку та емітентів цінних паперів. Важливо за допомогою гарантування та страхування приватних інвестицій домогтися діяльності ефективної системи захисту дрібних інвесторів.

Постановка проблеми. У країні досліджено не всі питання стосовно діяльності учасників ринку фінансових інвестицій. Тому виникає проблема в поглибленому дослідженні та оцінці діяльності учасників цього ринку на

¹ Наук. керівник: проф. П.М. Гарасим, д-р екон. наук – Львівська державна фінансова академія

прикладі Карпатського регіону. В умовах переходу нашої країни до ринкової економіки, коли потрібно визначитися як проводити реформування економіки України, важливо чітко уявити що саме і в якій послідовності потрібно реформувати. До сфер соціально-економічного життя країни, які треба створювати, безумовно належить і фінансовий ринок, незмінною складовою в структурі якого є ринок цінних паперів (ринок фінансових інвестицій).

Поняття "фінансовий ринок" охоплює найрізноманітніші ринки, які мали місце як раніше, так і в сучасних умовах господарювання. При цьому кожний ринок має справу з певним типом зобов'язань, обслуговує різні кола клієнтів, функціонує в різних районах, інакше кажучи, фінансовий ринок є цілісною системою, яка складається із взаємопов'язаних та взаємодоповнювальних елементів, кожний з яких спроможний окремо впливати на розвиток цієї системи.

Важливою складовою фінансового ринку виступає ринок цінних паперів. Під ринком цінних паперів розуміють такий розділ фінансового ринку, на якому за незначний час створюються необхідні умови та відбуваються швидка мобілізація, ефективний перерозподіл і раціональне розміщення фінансових ресурсів у соціально-економічному просторі держави з врахуванням інтересів та потреб суспільства шляхом здійснення емісій цінних паперів різними емітентами. У вузькому ж розумінні, ринок цінних паперів, як правило, означає взаємодію, що відбувається на ринку між його суб'єктами з приводу випущених цінних паперів.

Ринок цінних паперів – частина ринку позикових капіталів, де здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів. Через ринок цінних паперів (банки, фондову біржу, спеціальні кредитні установи) акумулюються грошові нагромадження юридичних осіб і громадян та спрямовуються на виробничі й невиробничі вкладання капіталів.

Мета роботи – дослідити актуальні проблеми діяльності учасників ринку фінансових інвестицій на прикладі Карпатського регіону України. На основі здійсненого аналізу запропоновано основні напрями підвищення ефективності їх роботи.

Виклад основного матеріалу. Ринок цінних паперів є тією частиною фінансового інвестиційного ринку, яка охоплює як кредитні відношення, так і відношення співволодіння.

Учасниками ринку цінних паперів є емітенти, інвестори та особи, що здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів. При чому емітенти та інвестори є головними учасниками ринку, оскільки емітенту необхідні гроші для діяльності та розвитку, а інвестор ці гроші дає емітенту. Саме цих учасників ринку мають обслуговувати всі інші учасники, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів. В Україні інші учасники ринку об'єднані в саморегульовані організації, а тому ефективніше відстоюють свої права. Ці учасники, на жаль, часто забувають, що вони були, є і повинні бути лише елементами інфраструктури ринку, обслуговуючої двох основних учасників – емітентів та інвесторів.

Емітент цінних паперів – це юридична особа, яка здійснює випуск цінних паперів і несе за ними відповідальність по них перед власниками цінних

паперів. У ролі емітента можуть бути держава, державні органи, підприємства, спільні підприємства та підприємства з іноземним капіталом, які зареєстровані на території України.

Станом на 01.03.2011 р. у Львівському регіоні зареєстровані як юридичні особи 914 акціонерних товариств. У Львівському регіоні здійснюють свою діяльність 53 професійні учасники ринку цінних паперів. Інвесторами є фізичні та юридичні особи, які купують цінні папери від свого імені та за власний рахунок з метою отримання прибутку. Торговці цінними паперами – це суб'єкти, які мають право здійснювати такі види діяльності з випуску та обігу цінних паперів:

- діяльність з випуску цінних паперів – ця діяльність визнається виконання торгівля цінними паперами за дорученням, від імені і за рахунок емітента, який має обов'язки з організації передплати на цінні папери або їх реалізації в інакший спосіб;
- комерційну діяльність цінними паперами – це купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється торговцем цінними паперами від свого імені та власним коштом.

Здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, як виняткової діяльності, допускається на основі дозволу, що видається Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Дозвіл на здійснення усіх або окремих (крім комісійної) видів діяльності може бути видано торговцям цінними паперами, які мають внесений статутний фонд у розмірі не менш як 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а на здійснення комісійної діяльності щодо цінних паперів – не менш як 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Можна навести основні показники діяльності торговців цінними паперами з розподілом за областями Карпатського регіону (табл. 1.).

Табл. 1. Основні показники діяльності торговців цінними паперами з розподілом за областями Карпатського регіону за III квартал 2008 р. та III квартал 2009 р. (за квартал)

Область	III квартал 2008 року		III квартал 2009 року	
	кількість договорів, шт.	обсяг договорів, млн грн	кількість договорів, шт.	обсяг договорів, млн грн
Львівська		1696,74	1835	407,62
Закарпатська		6,30	0	0
Івано-Франківська		1363,20	523	587,01
Чернівецька		0,81	43	0,48

У III кварталі 2009 р. найбільшу кількість договорів було укладено у Львівській області – 1835 шт., а найбільший обсяг договорів був у Івано-Франківській області – 587,01 млн грн. Активним учасником ринку цінних паперів в Україні є Національна депозитарна система, яка складається з двох рівнів:

- верхній рівень – це Національний депозитарій і депозитарії, що ведуть розрахунки для зберігачів та здійснюють кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів;
- нижній рівень – це зберігачі, які ведуть рахунки власників цінних паперів, та реєстратори власників іменних цінних паперів.

Сферою діяльності Національної депозитарної системи є:

- стандартизація обліку цінних паперів за міжнародними стандартами;
- уніфікація документообігу щодо операцій з цінними паперами й нумерація цінних паперів, випущених в Україні, за міжнародними стандартами;
- відповідальне зберігання всіх видів цінних паперів як у документарній, так і в бездокументарній формах;
- реальна поставка та переміщення з рахунку в цінних паперах з одночасною оплатою грошових коштів відповідно до розпоряджень клієнтів;
- акумулювання доходів щодо цінних паперів, взятих на обслуговування системою, та їх розподіл за рахунками;
- регламентація та обслуговування механізмів позики та застави для цінних паперів, що беруться на обслуговування системою.

Основними учасниками Національної депозитарної системи є депозитарії цінних паперів – це спеціалізована посередницька організація, яка забезпечує збереження й облік цінних паперів, обслуговує угоди, пов'язані з їх обігом, та у разі потреби – поставку паперових бланків фондових інструментів із своїх сховищ у місця, зазначені їх власниками; або це юридична особа, яка провадить тільки депозитарну діяльність та може здійснювати кліринг і розрахунки за угодами щодо цінних паперів. Фондова біржа чи учасники організаційно оформленого позабіржового ринку можуть бути засновниками депозитарію. Клієнтами депозитарію є зберігачі, які уклали з ним депозитарний договір, емітенти щодо рахунків власних емісій, відкритих на підставі договорів про обслуговування емісії цінних паперів, а також інші депозитарії, із якими укладено договори про кореспондентські відносини.

Зберігачі цінних паперів – це організації, які мають дозвіл на зберігання та обслуговування обігу цінних паперів і операцій емітенту з цінними паперами на рахунках у цінних паперах, якщо до тих цінних паперів, що належать йому, так і тих, які він зберігає згідно з договором про відкриття рахунку в цінних паперах. Станом на 30.06.201 р. за даними ліцензійного реєстру професійних учасників ринку цінних паперів, на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – депозитарної діяльності, а саме депозитарної діяльності зберігача цінних паперів (далі – Зберігач) отримано 342 ліцензії. Кількість зберігачів у Карпатському регіоні наведена в табл. 2.

Табл. 2. Кількість зберігачів у Карпатському регіоні впродовж 2010 р.

№ з/п	Область	Кількість зберігачів, яких прийнято до електронного	Частка, %
1	Львівська	8	2,38
2	Закарпатська	1	0,30
3	Івано-Франківська	5	1,49
4	Чернівецька	0	0

За адміністративними даними Зберігачів станом на 30.06.2010 р. на 1060358 рахунках власників іменних цінних паперів обліковувалося 35327 випусків цінних паперів, що налічує 1541665676863 шт. цінних паперів, у зокрема: ВДЦП 1474942841897 шт.; депозитарними установами 42194790760 шт.; НДУ 24500147280 шт. та НБУ 27896926 шт. цінних паперів. Комерційні банки, які мають дозвіл на здійснення діяльності з випуску та

обігу цінних паперів, і торговці цінними паперами за наявності відповідного дозволу мають право бути зберігачами, проводити за дорученням власника операції з депонованими цінними паперами і здійснювати іншу депозитарну діяльність, пов'язану з обігом цінних паперів, за винятком клірингу та розрахунків за угодами щодо цінних паперів.

Реєстратори власників цінних паперів – це організації, які проводять перелік власників іменних цінних паперів станом на певну дату, належних їм іменних цінних паперів, що є складовою системи реєстру та дає змогу ідентифікувати цих власників, кількість, номінальну вартість та вид приналежних їм іменних цінних паперів. За даними ліцензійного реєстру за станом на 30.06.2010 р. 354 суб'єкти підприємницької діяльності мали ліцензії щодо здійснення діяльності з ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Регіональне представництво реєстраторів власників іменних цінних паперів сформувалося у попередні роки. Більшість з них знаходиться у промислово розвинених регіонах, де зосереджена переважна більшість емітентів іменних цінних паперів. У табл. 3. подано розподіл реєстраторів за областями Карпатського регіону та надано окремі дані щодо їх діяльності за станом на 30.06.2010 р., за наданими до Комісії адміністративними даними відповідно до вимог Положення (надалі за наданими даними).

Табл. 3. Дані по розподілу реєстраторів за областями Карпатського регіону станом на 30.06.2010 р.*

Область	Кількість реєстраторів	Частка у загальній кількості реєстраторів (%)	Кількість підпорядкованих підприємств реєстраторів	Кількість емітентів, яких обслуговують реєстратори	Частка у загальній кількості емітентів (%)	Кількість випусків цінних паперів, які обслуговують реєстратори	Кількість особових рахунків власників іменних цінних паперів у реєстрах
Львівська	7	2,00	3	677	4,31	682	647855
Закарпатська	3	0,86	2	127	0,81	127	58710
Івано-Франківська	4	1,14	2	273	1,74	274	189921
Чернівецька	3	0,86	1	48	0,31	49	30812

*За наданою інформацією відповідно до вимог Положення.

Найбільша кількість реєстраторів станом на 30.06.2010 р. є у Львівській області – 7, а найменша кількість випусків цінних паперів, які обслуговують реєстратори, є у Чернівецькій області – 49. Учасники ринку цінних паперів можуть об'єднуються в саморегульовані організації. Це організації професійних учасників ринку цінних паперів, які створюються згідно з рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України "Щодо затвердження Основних засад розвитку саморегулювання на фондовому ринку України" за № 350 від 22 листопада 2001 р., за принципом – одна саморегульована організація з кожного виду професійної діяльності.

Саморегульована організація має об'єднувати не менше ніж 25 % кількості професійних учасників ринку цінних паперів, які здійснюють певний вид (види) професійної діяльності, за винятком саморегульованих організацій організаторів торгівлі та установ, що здійснюють розрахунково-клірингову діяльність. За II квартал 2010 р. прийнято до електронного масиву даних 25 довідок про зміни в складі саморегульованих організацій (СРО), відповідно до Положення про порядку складання інформації щодо діяльності саморегульованих організацій ринку цінних паперів та подання відповідних документів до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, затвердженого рішенням Комісії від 14.04.2006 р., № 316 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції 09.09.2005 р. за №1026/11306. Кількість учасників саморегульованих організацій станом на 30.06.2010 р. наведено у табл. 4.

Табл. 4. Дані щодо кількості учасників СРО

№ з/п	Назва СРО	Кількість членів СРО станом на 30.06.2007 р.	Кількість членів СРО станом на 30.06.2008 р.	Кількість членів СРО станом на 30.06.2009 р.	Кількість членів СРО станом на 30.06.2010 р.
1	УАІБ	272	394	396	357
2	ПАРД	573	593	658	860
3	АУФТ	-	-	531	734
	Разом:	845	987	1585	1951

Найбільшу кількість членів СРО зареєстровано у 2010 р. – 1951, а найменшу у 2007 році – 845. Саморегулятивні організації здійснюють свою діяльність з метою створення ефективної системи регулювання діяльності професійних учасників фондового ринку та контролю на ньому. Ці організації об'єднують професійних учасників ринку. Відповідно до змін, внесених до Закону України "Про інститути спільного інвестування", обсяг статутного капіталу компанії з управління активами має становити не менше як 7 млн грн.

Висновки. Підбиваючи підсумки щодо функціонування учасників фондового ринку в Україні, варто зазначити, що важливим завданням є залучення інвестиційних ресурсів для спрямування їх на відновлення та забезпечення подальшого зростання виробництва.

На наш розсуд, з метою покращення ефективності роботи учасників фондового ринку варто вдосконалити систему розкриття інформації на фондовому ринку на основі вільного та оперативного доступу інвесторів до інформаційних даних про професійних учасників фондового ринку та емітентів цінних паперів. Важливо за допомогою гарантування та страхування приватних інвестицій домогтися діяльності ефективної системи захисту дрібних інвесторів.

Впровадження відповідних заходів дасть змогу покращити діяльність учасників фондового ринку, що, своєю чергою, сприятиме динамічному розвитку фондового ринку України.

Література

1. Калач Г.М. Роль фондового ринку в акумуляції й перерозподілі фінансових ресурсів у реальний сектор економіки / Г.М. Калач // Фінанси України. – 2008. – № 9. – С. 63-69.

2. Хорунжий С. Про деякі проблеми ринку цінних паперів / С. Хорунжий // Фінансові ризики. – 2000. – № 2. – С. 23-39

3. Чернишук В.Р. Розвиток ринку цінних паперів: проблеми та перспективи / В.Р. Чернишук, А.П. Данькевич // Фінанси України. – 2008. – № 8. – С. 96-103.

4. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І.О. Школьник. – Суми : Вид-во "Мрія": УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

Танчак Я.А. Оценка деятельности участников рынка финансовых инвестиций Карпатского региона

Исследована и оценена деятельность участников рынка финансовых инвестиций в Карпатском регионе Украины. Определены основные направления повышения эффективности их работы на рынке ценных бумаг. Установлено, что с целью улучшения эффективности работы участников фондового рынка стоит усовершенствовать систему раскрытия информации на фондовом рынке на основе свободного и оперативного доступа инвесторов к информационным данным о профессиональных участниках фондового рынка и эмитентов ценной бумаги. Важно с помощью гарантирования и страхования частной инвестиции добиться деятельности эффективной системы защиты мелких инвесторов.

Tanchak Ya.A. Evaluation of participants of investment market Carpathian region

The activity of market participants on the field of financial investment in the Carpathian region of Ukraine were investigated and evaluated. Defined ways of increase of its appearance on the stock papers market. Described that purpose of efficiency improvement of work participants of fund market it is costed to perfect the system of information opening at the fund market on the basis of free and operative access of investors to informative information about the professional participants of fund market and issuers of securities. It is important by guaranteeing and insurance of private investments to obtain activity of the effective system of defence of shallow investors.

УДК 630.181

Доц. В.З. Холявка, канд. екон. наук;
аспір. С.Я. Дацько – НЛТУ України, м. Львів

ЗАСТОСУВАННЯ АУКЦІОННОЇ ТОРГІВЛІ ПРОДУКЦІЄЮ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА У СВІТЛІ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Розглянуто теоретичні засади, світовий досвід і застосування аукціонної торгівлі продукцією лісового господарства, зокрема необробленою деревиною, в Україні. Зроблено висновки щодо вдосконалення механізму застосування аукціонної торгівлі в світлі екологізації цінової політики в лісовому господарстві України.

Ключові слова: екологізація, аукціонні торги, спеціалізовані торги, лісоматеріали необроблені круглі.

Постановка досліджуваної проблеми. У ХХІ ст. земна цивілізація опинилася на порозі глобальної екологічної катастрофи, пов'язаної з деградацією навколишнього природного середовища. Через посилення глобальної і національної екологічної та економічної кризи склалися об'єктивні передумови для екологізації суспільного розвитку [1-5]. Лісові екосистеми відіграють важливу роль у стабілізації клімату і є потужним джерелом біорізноманіття. Тому, на думку І.М. Синякевича, "екологізація суспільного розвитку повинна, в першу чергу, охопити економічну діяльність у сфері лісового господарства" [6], а саме лісову та цінову політику.